

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Mari Karmen Mitxelena Illarramendi

*Usurbil,
Gipuzkoa
(1938)*

Aurkibidea

Biografia

Usurbilgo San Esteban auzoan jaioa, Sutegi etxean (Zubiaurre gisa ere ezaguna). Ama Usurbilgoa zuen; angulak harrapatzen ibiltzen zen, familiakoekin. Aita Oiartzungoa zen; Illarramendi lantegian zebilen lanean. Bi senide ziren, eta Usurbilgo eskolara joan ziren. Ikasteko zuen trebetasuna ikusita, Donostiara bidali zuten batxilergoa ikastera, moja teresiarrengana. Magisteritza ikasi zuen ondoren, Ategorrietan. 1958an isilpeko ikastoletan hasi zen andereño, Elbira Zipitriarekin urtebeteko praktikak eginda. Kaiko etxebizitza batean jardun zuen. 1970. urtean Orixe ikastola sortu zuten. 1979-1983 legealdian EAJko zinegotzia izan zen Usurbilen, lehen emakume zinegotzia. Gipuzkoako Foru Aldundiak Urrezko Domina eman dio berriki, 60ko hamarkadan andereño ibilitakoen ordezkari gisa. Azken urteetan Donostian bizi da, Antiguan.

Zintak

USU-001

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberria, Idoia
- **Data:** 2010-02-25
- **Iraupena:** 103 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Lizeaga, Irati

Pasarteak

1. San Esteban auzokoak angula bila

- **Erref:** USU-001/002
- **Iraupena:** 0:06:06. **Hasi:** 00:02:50. **Bukatu:** 00:08:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana
- Itsasoa » Arrantza-kanpainak » Angulak
- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak
- Itsasoa » Lan-tresnak eta azpiegiturak » Lan-tresnak

Laburpena:

Oso ohikoa zen auzokoen artean erre kara angula bila jaotea, honen salmeta pil-pilean baitzen. Askotan marea zela eta ezin ziren etxeraino itzuli, eta buru gainean eramaten zuten arrantzatutakoa emakumeek. Donostian saldu ohi zuten arrantza. Haztegiak izatea ere oso ohikoa zen. Antiguoko hozkailuetan gordetzen zituzten angulak.

2. Donostiara angulak saltzera

- **Erref:** USU-001/003
- **Iraupena:** 0:02:51. **Hasi:** 00:08:56. **Bukatu:** 00:11:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak
- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak
- Itsasoa » Arrantza-kanpainak » Angulak
- Itsasoa » Lan-tresnak eta azpiegiturak » Lan-tresnak

Laburpena:

Amak saskia buru gainean eramaten zituen Usurbiletik Donostiara, trenez. Nicolasa jatetxeari saltzen zizkion. Gurasoak ezkondu zirenean, Iruñeara joan ziren eztei-bidaia egitera, eta ezkutatuta ibili behar izan ziren, guda zela eta.

3. Trenaren tuneletik eskolara

- **Erref:** USU-001/006
- **Iraupena:** 0:02:44. **Hasi:** 00:13:52. **Bukatu:** 00:16:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolara herritik kanpo
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:

Usurbilera joaten ziren eskolara. Hiru kilometroko bidea zuten bertaraino, eta treneko tunela pasatzen zuten hara iristeko. Ohikoak ziren orduan istripuak, trenak tunelean jendea harrapatzea.

4. Laurogei ume eskolan

- **Erref:** USU-001/007
- **Iraupena:** 0:02:26. **Hasi:** 00:16:36. **Bukatu:** 00:19:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolara herritik kanpo
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak

Laburpena:

Ume asko ziren eskolan, laurogei bat. Maistra euskalduna zen, eta ez zituen euskaraz hitz egiteagatik zigortzen. Hainbeste izanagatik, ikasleek bata besteei irakasten zieten ikasitakoa. Eskola partikularrak ere jasotzen zituzten. Ategorrietan majisteritza ikasketak burutu zituen gero.

5. Maistra donostiarra

- **Erref:** USU-001/008
- **Iraupena:** 0:03:40. **Hasi:** 00:19:02. **Bukatu:** 00:22:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolara herritik kanpo
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Euskara » Euskararen egoera
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak

Laburpena:

Maistra euskalduna zen, nahiz eta eskolan erdaraz egitera beharturik egon. Horregatik, ez zituen ikasleak euskaraz egiteagatik zigortzen.

6. Umetako jolasak

- **Erref:** USU-001/009
- **Iraupena:** 0:01:36. **Hasi:** 00:22:42. **Bukatu:** 00:24:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Aisia » Kirola » Pilota

Laburpena:

Umetan neska-mutilek elkarrekin jolasten zuten. Auzoko jauregi bateko frontoian ibiltzen ziren, esku pilotan.

Transkripzioa

- Gu ordun mutillak-eta ibiltzen giñan, neska-mutillak; gu eskolan alkarrekin ez, baiño gaiñontzean, ba, bueno. Ni izugarri -bueno, nik ikastolan haurrak harrituta eukitzen nitun- pelota zalea. Guk... gure auzoan bazan -bazan eta bada- jauregi bat, eta jauregi hortakoak zuten frontoi ederra. Eta, ordun, frontoi hori gutzako izaten zan, uzten ziguten. Ta neskak eta mutillak pelotan jo-ta-ke ibiltzen giñan, eskuz. E? Eskuz ibiltzen giñanez. Ta gero, bueno, kaniketan azkazal hauek, ni gogoratzen naiz, gastatuta ibiltzen giñula, ez? Ta harrapaketan eta, bueno, ba, horrelako jokuak, soka saltoan eta arkume hezurraikin, eta... joku hoiek izaten zian, ezta?

- Ta txoro-morro...

- Txorro-morro-piko-taio-ke ta... bai.
- Eta gurdi gaineen...
- Beno, gurdi gaiñean bai, gurdi gaiñean ibiltzen giñan. Eta nik badaukat arrasto bat ere hemen. Oain ez dizut... zeatik galtzerdi zera hauetakoak dauzkat, baiño badaukat hemen hola ebaki eder bat. Ba nere lagunak baserritarak zian, eta, ba, hori, etortzen zian gure etxean ondoa, zelaia zuten, eta belarra mozten itaiakin aritzen zian. Klaro, gurasuak segakin, baiño hoiek gaztetxuak -nere adiñekuak eta hola zian-, eta itaiakin. Eta beti esaten..., "utzidazue pixka bat" eta "utzidazue" ta "utzidazue". Eta halako batian utzi zidaten, eta kaska!, honako hontan holaxe daukat. Bai, bai, bai.

7. Jauregiko igerilekua

- **Erref:** USU-001/010
- **Iraupena:** 0:01:04. **Hasi:** 00:24:18. **Bukatu:** 00:25:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Bainuak, errekek eta uretako jolasak
- Aisia » Kirola » Uretako kirolak

Laburpena:

Auzoko jauregian igerileku moduko bat zuten, eta bertara joaten ziren soineko eta jantzi zaharrekin. Bertan ikasi zuren igerian.

8. Lehenengo telefonoak

- **Erref:** USU-001/012
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 00:26:02. **Bukatu:** 00:27:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Beste batzuk
- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Aparatuak, objektuak

Laburpena:

Tabernetan eta dendetan hasi ziren lehen telefonoak agertzen. Usurbilen, hala ere, beti ezagutu ditu telefonistak.

Transkripzioa

- Eta telefonorik ez zan egongo?
- Ez, telefonoa... Jesus! Nik ez dakit, baina telefonoa, aurrena-aurrenan gure aman-ta etxe hortan zan, hola, taberna ta denda-ta zan, aurrena-aurrena han. Eta gero, ba, horixe, ba, hori, etxetan-ta hasi zan, baiño, uf, gutxi ziran telefonoak oso. Ni goatzen naiz, ni lanean hasi nintzanian, ni hasi nintzan berroigeita... e... berroigeita hemezortzian ikastolan, eta, eta bueno, oraindik etxean ez gendun guk telefonorik.
- Eta Usurbilen bazegon nonbaiten telefonoa, publikoa edo?
- Bai, bai, ta Agiñan ere bazegon parrobian, zera, apaiz-etxean zegon telefono publikoa.
- Eta Usurbilen?
- Ta Usurbilen bai, telefonistak beti izan dira, hantxe.

- Non?
- Bai, bueno, ba, Etxebeste kalean, Usurbilgo frontoian ondo-onduan, bai.
- Eta bat baino gehiago orduan telefonistak?
- Ez, bueno, telefonistak deitzen genien zergatikan Telefonican lan egiten zun hoietako batek, ta baino ez, etxean, etxean zegon han, ba hori, telefono... bai, publikoa.

9. Aitonaren eta amonaren oroitzapena

- **Erref:** USU-001/013
- **Iraupena:** 0:01:43. **Hasi:** 00:27:17. **Bukatu:** 00:29:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Arotzak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Amona 68 urterekin hil zen, eta aitona 87 urterekin. Basoan egiten zuen lan aitonak, zuhaitzak mozten eta garraiatzen.

10. Dotrina euskaraz

- **Erref:** USU-001/014
- **Iraupena:** 0:01:59. **Hasi:** 00:29:00. **Bukatu:** 00:30:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Dotrina
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren jarrera

Laburpena:

Elizan ikasten zuten Dotrina, Usurbilen. Euskaraz ikasi zuten hau, eta oso baliagarria izan zen Mari Karmenentzat hau, euskaraz idazten eta irakurtzen jakiteko.

11. Mariaren Alabetako kide

- **Erref:** USU-001/015
- **Iraupena:** 0:02:29. **Hasi:** 00:30:59. **Bukatu:** 00:33:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Garizuma eta Errauts Eguna
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Mariaren Alabetako kongregazioko kide zen Mari Karmen. Bertatik botatzen zituzten balsean eta dantza-lotuan aritzeagatik. Garizuman sermoi bereziak izaten ziren, nahiko beldurgarriak.

12. Gabonak, opari eta kantu artean

- **Erref:** USU-001/016
- **Iraupena:** 0:01:07. **Hasi:** 00:33:28. **Bukatu:** 00:34:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak

Laburpena:

<p>Gabonetan Jaiotza jartzen zuten etxean, eta Errege Magoek eramaten zituzten opariak. Olentzero ezagutzen zuten, baina ez zen opariak eramaten zituena, kantuan irtetearekin loturik zegoen. San Juanetan ere kantuan ibiltzen ziren mutilak.</p>

13. Herriko oilasko-biltzaileak.

- **Erref:** USU-001/017
- **Iraupena:** 0:01:57. **Hasi:** 00:34:35. **Bukatu:** 00:36:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Aisia » Jai-giroa » Auzoko ospakizunak

Laburpena:

Herriko jaiak antolatzen zituzten horiek etxez etxe joaten ziren oilaskoak biltzen. Horretarako zarata egiten zuten, festa-giroan.

14. San Juan sua

- **Erref:** USU-001/018
- **Iraupena:** 0:03:42. **Hasi:** 00:36:32. **Bukatu:** 00:40:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » San Juan

Laburpena:

San Juan sua baino hamabost bat egun lehenago prestatzen zuten sua. Ahalik eta surik handiena egiten saiatzen ziren denak, eta gainetik saltoka eta inguruan kantuan ibiltzen ziren.

15. Gabon Gaua eta Errege Eguna

- **Erref:** USU-001/020
- **Iraupena:** 0:02:04. **Hasi:** 00:40:46. **Bukatu:** 00:42:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Gabon gauean aiton-amonekin elkartu eta afari berezia egiten zuten: azalorea, bixigua, turroia... Errege Egunean opariak jasotzen zituzten, normalean, eskolarako materiala. Erregeak aita eta ama zirela konturatu zen eguna oroitzen du.

16. Umetako lanak

- **Erref:** USU-001/022
- **Iraupena:** 0:01:23. **Hasi:** 00:43:20. **Bukatu:** 00:44:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak

Laburpena:

Umetatik lanean aritzen ohituta zeuden. Eskailerak garbitzeko lana oroitzen du Mari Karmenek. Igandetan goizeko seieta mezara joaten zirela ere oroitzen du.

Transkripzioa

- Gogoratzen naiz, ba, hori, etxeko eskailerak fregatzia noizbehinka eginarazten zidala nei amak eginarazten zidanez. Baina bai, beste, ez dakit, beste, beste bizitza bat zan, e.
- Enkarguak, eta...
- Bai, enkarguak eta hoi zalantzarik gabe egiten genitula. Eta gu goizeko seieta mezeta juten giñan igandetan, e. Goizeko bostetan jeiki, tunel horiek pasa eta seieta mezeta gurasuekin. Ze gauza, e! Oain esan besteik ez dao, bai...
- Ta igandetako erropa diferentea izaten zan?
- Bai, uf! Baina hori, nik uste det gure gurasoak, hori, baina oso-oso sartua zutela, zeatik neri amak gero ta gero ta gero ere, lanian ari nintzala ere, esaten zidan: "Baina Mari Karmen nola jun bihar dezu /biezu/ igandeko erropakin lanera?", eta esaten nion: "Bu, ama nik igandetan baina dotoreago ibili behar det astegunean, ni astegunean irakaslea naiz eta Donostira juten naiz, ta igandetan, berriz, hemen ibiltzeko...". Baina hori bazuten, e, igandekoa igandetako. Bazuten, ez?
- Orduan ez ziren izango nahi beste zapata eta...
- A, ez, ez, ez, ez, ordun...
- Ondo zaindu behar...
- Honbre, beharko, beharko! Bai, komerik izaten zien ordun...

17. Haragia igande goizetako erosketa

- **Erref:** USU-001/024
- **Iraupena:** 0:01:55. **Hasi:** 00:46:11. **Bukatu:** 00:48:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Merkataritza, dendak (kokapena)

- Lanbideak » Negozioak, dendak

Laburpena:

Amaren etxean dendatxo bat zegoen. Baina bestela, haragia harategian erosten zuten igande goizetan, eta okina herrira joaten zen kamioiaz. Arropa Donostian erosten zen, askotan tela erostea zen ohikoena, gero jostunarengana joateko.

18. Michelinek lana ekarri zuen

- **Erref:** USU-001/025
- **Iraupena:** 0:01:56. **Hasi:** 00:48:06. **Bukatu:** 00:50:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Donostialdeko lantegiak

Laburpena:

Usurbilen Michelin eta Luzuriaga lantegiak ziren nagusiak. Gainontzekoak beranduago iritsi ziren. Inguruko jende asko hurbildu zuen Michelin lantegiak.

19. Tren berezia baserritarrentzat

- **Erref:** USU-001/026
- **Iraupena:** 0:01:56. **Hasi:** 00:50:02. **Bukatu:** 00:51:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak
- Baserrria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Baserrria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Amaren etxean abere eta baratzea zituzten. San Esteban auzora baserritarrek joaten ziren asto gaineen esnea saltzera. Donostiara ere joaten ziren asko saltzera.

20. Usurbilgo jaiak

- **Erref:** USU-001/028
- **Iraupena:** 0:04:07. **Hasi:** 00:53:25. **Bukatu:** 00:57:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Aisia » Jai-giroa » Auzoko ospakizunak

Laburpena:

Dantza Hirubiden izaten zen normalean, eta herriko jaiak Uztailean izaten ziren. Auzoetako jaiak ere ospatzen zituzten, ekainetik urrira bitartean. Arrakasta handia izaten zuten San Esteban egunak, inguruko jende asko hurbiltzen baitzen. Bertsolariak, idi-demak, musika etab. izaten ziren.

21. Donostiako kaian andereño lanetan

- **Erref:** USU-001/030
- **Iraupena:** 0:02:56. **Hasi:** 00:57:58. **Bukatu:** 01:00:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak

Laburpena:

Majisteritza ikasten ari zela, bigarren urtean lan eskaintza bat egin zion Jone Forcadak, euskaraz zekien irakasle bat behar baitzuten arratsaldetan ikastolan lan egiteko.

22. Elvira Zipitriarekin lan egiteko bi baldintza

- **Erref:** USU-001/031
- **Iraupena:** 0:02:26. **Hasi:** 01:00:54. **Bukatu:** 01:03:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:

Jone Forcadari esker Mari Karmen euskaraz irakasten hasi zen Donostiako portuko etxe batean. Hark Elvira Zipitriarengana eraman zuen Mari Karmen, eta berekin lanean aritzea eskaini zion, beti ere, majisteritza bukatutakoan eta Elvirarekin urtebeteko praktikak egindakoan. Erabaki zaila izan zen urtebetez praktikak egitea, diruz larri baitzebiltzan etxean.

Transkripzioa

Eta hara jun nintzan, eta, bueno, ba, han ezagutu nun Elbira. Eta, bueno, izugarrizko ilusioa egin zion, zeatikan beak, noski, irakasleak nahi zitun, zeatikan berak bakarrikan ezin zun eta orduan, momentu hartan, ba, bera, Karnele Esnal, ba Jone, ba, ale batzuk bakarrikan ari ziran, ez? Eta eskakizunak, ba, gurasoen aldetikan, ba, gero eta gehiago ziran. Eta, bueno, esan zidan "Ui, baino bai, ez dakizu ze poza ta ze ilusioa. Baino hortako magisteritza bukatu behar dezu, eta gero urtebete nerekin praktikak egin". Beak baldintza hori jartzen zun, e, ez zun /etzun/... bestela ez zun iñor onartzen. Eta, bueno, ba, begira, pentsatuko nula, eta... artian gelditzen zitzaidan beste urte bete hori, eta beste bat, ez?. Eta bueno, ba gero harremanakin jarraitu nun eta, bueno, ba, erabaki nun, ba, baietz, baiezkoa esatea. Klaro, ez zan broma, e! Zeatik ordun danok bizi giñan justu-justu. E? Lehen esan dizut, ba, udaran txanpon batzuk ateratzeko eta bat eta beste. Ni gogoatzen naiz ze kezakin etxera etortzen nintzan, zeatikan nere gurasoei esan zioten, ba, ez dakit, ez naiz gogoratzen oain, baiño hilean ba ez dakit, 100 pezeta edo izango da ordaindu behar dezuna Donostin eskola. Baiño gero, klaro, horrei, ba, trena erantsi behar diozu, eta, aizu, bazkaria ere eaman ein behar dezu ta etxian baiño beti're zeeze gehixeago jarri beharko zan eta... Ordun, ba, hoi danakin, eta, jartzen

zizuen, erreziboa ematen zizuen, eta jartzen zizuen hogeí pezeta kalefakzioarena, osea, gehitutzen zioten, edo gaur, ez dakit, "pal santo de la directora" gogoratzen naiz. Eta, klaro, etxera juten giñan ordun danok ba kezkaín, "ui...", ba ta "oain´e eskatu al dizue, oain´e...?", eske ordun ez zegon dirurik, eta... ez?, jendeak... Eta, bueno, nik esaten nun: "Ta oain nik etxean esan behar diet beste urtebete gehiago pasa behar detela sosik irabazi gabe eta gastu guzi hoiekin jarraituz?" ta hola. Baiño, bueno, ba, pixkanaka-pixkanaka, eta, bai, eta, bueno, baiezkoa esan zidaten gurasoak. Ta oain... oain gazteak nahi dezutena egiten dezute, ez?, baiña garai haietan ez gendun ezer erabakitzen, ez.

23. Elvira Zipitriarena benetako irakaskuntza

- **Erref:** USU-001/032
- **Iraupena:** 0:02:28. **Hasi:** 01:03:20. **Bukatu:** 01:05:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikasgaiak eta ikasmateriala
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:

Urtebete pasa zuen Elvira Zipitriarekin praktiketan, haren metodologia ikasten. Mundu berri bat izan zen hau Mari Karmenentzat. Hamar ikasleko taldeak izaten zituzten, legezk kanpoko eskolak baitziren hauek, eta eskola partikularrak zirela esaten zuten.

24. Ezkutuko ikastolak: eskaera handia

- **Erref:** USU-001/033
- **Iraupena:** 0:01:22. **Hasi:** 01:05:48. **Bukatu:** 01:07:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:

Hamar taldeko gelak izaten zituzten, txikiak, ezkutuko ikastolak legezk kanpokoak baitziren. Hiru talde izaten zituen egunero Mari Karmenek, eta 75 pezeta kobratzen zituzten haur bakoitzeko.

25. Marianistetán euskarazko eskolak

- **Erref:** USU-001/034
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 01:07:10. **Bukatu:** 01:09:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:

Eskaintza handia zegoen, eta hamar urteko ikasleak beste ikastetxetan matrikulatu behar izaten ziren. Ikastetxe hauetan ere euskararekiko kezka piztu eta andereñoak bertaratu egiten ziren, han ere euskara eskolak ematera. Mari Karmenentzat oso ezberdina zen ikastolan lan egin edo eskolan lan egin, umeen motibazioa ez baitzen berdina bi tokietan.

26. Ezkutuko ikastoletako metodologia

- **Erref:** USU-001/035
- **Iraupena:** 0:02:17. **Hasi:** 01:09:10. **Bukatu:** 01:11:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikasgaiak eta ikasmateriala
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:

Elvira Zipitriaren metodologia eta pedagogia erabiltzen zen ezkutuko ikastoletan, praktikan oinarritutakoak.

27. Eguneroko gauzak ikasmaterial gisa

- **Erref:** USU-001/037
- **Iraupena:** 0:03:28. **Hasi:** 01:13:33. **Bukatu:** 01:17:01
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikasgaiak eta ikasmateriala
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak

Laburpena:

Ikasgai abstraktuak ere ahalik eta praktikoen egiten zituzten, eta horretarako, egunerokoan erabilitako gauzak erabiltzen zituzten. Kantu bidezko irakaskuntza zen Elvira Zipitriarena.

28. Frantzia aldeko metodologia

- **Erref:** USU-001/038
- **Iraupena:** 0:01:54. **Hasi:** 01:17:01. **Bukatu:** 01:18:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikasgaiak eta ikasmateriala
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak

Laburpena:

Fede gisako abestiak, pedagogikoak... Frantziatik ekarri zituen asko eta asko Elvira Ziñitriak. Askotan berak moldatzen zituen haurrentzako modukoak izan zitezten.

29. Jaunartzea euskaraz debekatuta

- **Erref:** USU-001/039
- **Iraupena:** 0:03:31. **Hasi:** 01:18:55. **Bukatu:** 01:22:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Politika » Politika eta Franco
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikasgaiak eta ikasmateriala
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak

Laburpena:

Jaunartzea euskaraz irakasten zieten ikasleei, klandestino zen orduan Donostian. Gelako norbaiten senideren bat hiltzen zenean, kanpo santua egiten zuten, erlijioa irakaskuntzan sartzeko.

30. Ia egunero polizia ate-joka

- **Erref:** USU-001/040
- **Iraupena:** 0:03:36. **Hasi:** 01:22:26. **Bukatu:** 01:26:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Lanbideak » Polizia
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren jarrera
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Oso kontuz ibili behar izan ziren garai batean, polizia atzetik baitzuten ezkutuko ikastolek. Umeak ezkututzen, atea ez zabaltzen, ikasleak ezkututzen... ibili behar izaten zuten. Hartara, beste familien etxean eman behar izaten zituzten eskolak. Eskolaritateko kartilla eskatzen hasi ziren mehatxu gisa. Donostiako parrokoak babesa eskaini zien eta elizaren lokalak erabili ahal izan zituzten.

31. Orixe Jakintza Elkartea, ikastolaren aurrekari

- **Erref:** USU-001/041
- **Iraupena:** 0:04:00. **Hasi:** 01:26:02. **Bukatu:** 01:30:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Elizaren babesa lortu zuten ezkutuko ikastolek, eta eskolak elizaren lokaletan ematen hasi ziren. Ondoren, Orixe Jakintza Elkartea sortu zuten gurasoek, ikastola legalizatzeko. Inspektoreak Mari Karmenen ikasleei azterketa sakon bat pasa zien, eta Formación del Espíritu Nacional irakatsi behar zutela esan zien.

32. Paseo berriko ikurriña poz iturri

- **Erref:** USU-001/042
- **Iraupena:** 0:03:13. **Hasi:** 01:30:02. **Bukatu:** 01:33:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak
- Politika » Jarrera politikoak » Abertzaleak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Abertzaletasun giroan hazi eta hezi ziren ikastolako umeak.

33. Elvirak ikastolen alde iluna ikusi

- **Erref:** USU-001/043
- **Iraupena:** 0:01:54. **Hasi:** 01:33:15. **Bukatu:** 01:35:09
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Politika » Euskal gatazka
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Ikastolen sorrera, ETA erakundea, hezkuntza metodologia... Gizartea asko aldatu zen eta Elvira Zipitria gauza askoren kontra agertu zen.

34. Ikastolako kantua I

- **Erref:** USU-001/045
- **Iraupena:** 0:00:39. **Hasi:** 01:35:48. **Bukatu:** 01:36:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bestelako kantak

Laburpena:

Edukia lantzeko erabiltzen zituzten abestietako bat abesten du Mari Karmenek pasarte honetan.

Transkripzioa

Akerraren adarraren makurraren makurra,
hik bahuan, nik ez nikan, akerraren beldurra,
ahuntzaren esnearen gozoaren gozoa,
nik banian, hik ez hukan, opor esne beroa,
jauzketari, jauzketakiña, oi pittika, politta,
enetako, hiretako, gurea duk Battitta.

- Eta hori izaten zan ume oso txikiñekin?
- Bai, ttiki-ttikikin, 5 urtekuakin itten gendun, bai.

35. Ikastolako kantua II

- **Erref:** USU-001/047
- **Iraupena:** 0:02:11. **Hasi:** 01:38:46. **Bukatu:** 01:40:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bestelako kantak

Laburpena:

Edukia lantzeko erabiltzen zituzten abestietako bat abesten du Mari Karmenek pasarte honetan.

Transkripzioa

Baziren bi txerri Ttip eta Ttup,
bi txerri tturrin-tturrin
buztan-arin, mutur gorri.
Ttup beti gose, ezin ase,
beti zebilen dena tripirezka
Eta Ttip, gaixo Ttip, aska zolan milika
Eta Ttip hip-hip-hip maiz nigar-hipaka
Eta Ttup, urde Ttup, glu-gluk eta urrup bien bazkaz betteka
Ttupek behin tturrin-tturrin Ttipen buztana,
buztan arina, aho zikin
Ttipek orro, Ttupek irri,
Jaun triperoa etorri eta honek Ttip utzi,
ez baitzuen aski gantz eta txitxi
Eta Ttupek egin tturrin-tturrin lukaink eta odolki
Jan, jan, potolo, txingar eta talo
Ai, baina hip-hip-hip ez izan dena trip.

- Ez det esan hor daon bezela, e? Zeatik hor daude nahasketa batzuk...
- Eta hori iten zan antzerkian, ez?
- Bai. Baiño, bueno, txapuza bat atera zait.

Ttupek behin tturrin-tturrin Ttipen buztana,
buztan arina, aho zikin
Ttipek orro, Ttupek irri,
Jaun triperoa etorri eta honek Ttip utzi,
ez baitzuen aski gantz eta txitxi
Eta Ttupek egin tturrin-tturrin lukaink eta odolki
Jan, jan, tripero, txingar eta talo
Ai, baina hip-hip-hip, ez izan dena trip.

- Ez dakit nola geldittu dan o ze.
- Orduan, bi txerri: bat potoloa eta bestea...
- Klaro, bat potoloa dago, dana jaten zulako! Biak aska-zulo batian aitzen zian. Batek danak jaten zittun eta bestia gelditzen zan ezer gabe. Eta, noski, gero zer gertatzen da? Ba, Ttup potolo-potoloa eta Ttip ttiki-tttikia, flako-flakoa. Eta etortzen da "Jaun triperoa", txerri-hiltzailea, eta, noski, Ttip hantxe uzten du bazterrian eta bestia hiltzen du eta bestiakin egitten dittuelukainak eta odolkiak. Eta ordun esaten dio: "A, jan, jan, tripero, txingar eta talo! Baiñan ai hip-hip-hip, ez izan dena trip".

36. Ikastolako kantua III

- **Erref:** USU-001/049
- **Iraupena:** 0:00:43. **Hasi:** 01:41:31. **Bukatu:** 01:42:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bestelako kantak

Laburpena:

Edukia lantzeko erabiltzen zituzten abestietako bat abesten du Mari Karmenek pasarte honetan.

37. Ikastolako kantua IV

- **Erref:** USU-001/050
- **Iraupena:** 0:00:31. **Hasi:** 01:42:14. **Bukatu:** 01:42:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bestelako kantak

Laburpena:

Edukia lantzeko erabiltzen zituzten abestietako bat abesten du Mari Karmenek pasarte honetan.

Transkripzioa

Beste bat... "Ni ez naiz..." aber...
"Ni ez naiz xomorrua
izanagatik lau begi
atoz, atoz honera
ez zoazela igesi."

Eta holako... lurrean jarrita izaten zan hoi.

38. Ikastolako kantua V

- **Erref:** USU-001/051
- **Iraupena:** 0:00:34. **Hasi:** 01:42:45. **Bukatu:** 01:43:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bestelako kantak

Laburpena:

Edukia lantzeko erabiltzen zituzten abestietako bat abesten du Mari Karmenek pasarte honetan.

Transkripzioa

Arratoia ariletan, xagua danbolin jotzen,
astoa ta idia dantzan, zorria parrez itotzen
txantxilon eta txantxilon, Koldo, Bixente eta Antton,
Miren, Idoia, Aizpea, hauxe nexxa-mutil taldea.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-08-04

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com